

Dominic Janes

Sjena Pasije: protestanti i Kristova muka u britanskoj umjetnosti i književnosti 19. stoljeća.

Ovaj rad prikazuje kako je Holman Hunt, istaknuti engleski protestantski i viktorijanski slikar pre-rafaelitske škole, na neizravan i prikriven način pristupio prikazu Krista na križu. Dio problema s kojim se suočavao bila je opća nespremnost protestantskih krugova da materijalnu kulturu shvate kao sustav znakova, to jest kao oblik riječi i „Riječi“. Holman Hunt (1827.-1910.) je pokazivao zanimanje samo za takvo korištenje slikarstva za pobožne teme, a želio je uvjeriti svoje protestantske suvremenike u stajalište da umjetnost može doprinijeti razumijevanju kršćanstva. On je pobijao predvidljivo protivljenje djelomičnim prikrivanjem svojih prikaza raspeća.

Tekst pokazuje kako je razlog njegovoj diskreciji bila prisutnost dviju posve različitih tradicija tumačenja. Prva uživa u moralno-obrazovnoj moći isposničke patnje, dok druga, popularizirana za protestantske reforme, negira vrijednost takvog duhovnog otkupljenja kroz samoponiženje, te je za takve prikaze mjesto našao jedino smještajući ih u područje zastranjenja, senzualnosti i uzbuđenja. Na taj su način oruđa mučeništva, koja su se rimokatoličkim zagovarateljima činila kao sveti dokazi svetačkog herojstva, protivnici smatrali odbojnim iskazom sado-mazohističkih uzbuđenja (ta je ideja bila potpuno zamisliva, iako su službene teorije sadizma i mazohizma tek trebale biti formulirane).

Ipak, u protestantskom poimanju tjelesnih užasa postojala je opasnost od povratka užitku kroz mehanizme voajerizma. Iz tog je razloga Holman Hunt morao pronaći načine za prikazivanje Kristove muke bez prizivanja rimokatoličkih pobožnosti i bez ugrožavanja Kristova dostojanstva u odnosu na suvremene društvene stavove prema požudi i doličnom načinu prikazivanja tijela. Njegovo je rješenje bilo korištenje tipološke strategije prema kojoj su veliki događaji imali svoje prefiguracije: on dakle nije slikao raspeće, već njegovu sjenu. Na taj način Kristova je muka mogla biti sigurno pri(ka)zivana za njegovu, uglavnom protestantsku, publiku.

Prijevod s engleskog: Tanja Karas